

A HA-LIU utoljára a szegedi repülőtéren

Valószínűleg senki sem tudná ma már megmondani, hogy a HA-LIU lajstromjelű Li-2-es repülőgép hány alkalommal járt Szegeden a repülő-pályafutása során. Az azonban bizonyos, hogy a legutolsó alkalommal akkor, amikor szétszerelt állapotban várta a Budaörsre való szállítását. A most következő képeimet a HA-LIU-ról akkor készítettem, amikor már elhozták a vidámparkból, de még a szegedi repülőtéren tárolták a Budaörsre való szállítás előtt, 2001. július 28-án.

Gyönyörű nyári idő volt gomolyfelhőkkel az égen, ami fényképezésre csábított. Repülési szakkifejezéssel szólva aznap a Budapest – Békéscsaba – Szeged – Budapest háromszöget vonatoztam... A délutáni „fordulóponton” ért az a meglepetés, hogy a LIU-val találkozhattam.

A szétszerelt repülőgép bal nézetben. A szárnyak, a vezérsíkok, a motorgondola lemezei és a főfutók kerekei a fűben heverték. A motorokat is leszerelték már, és elszállították.

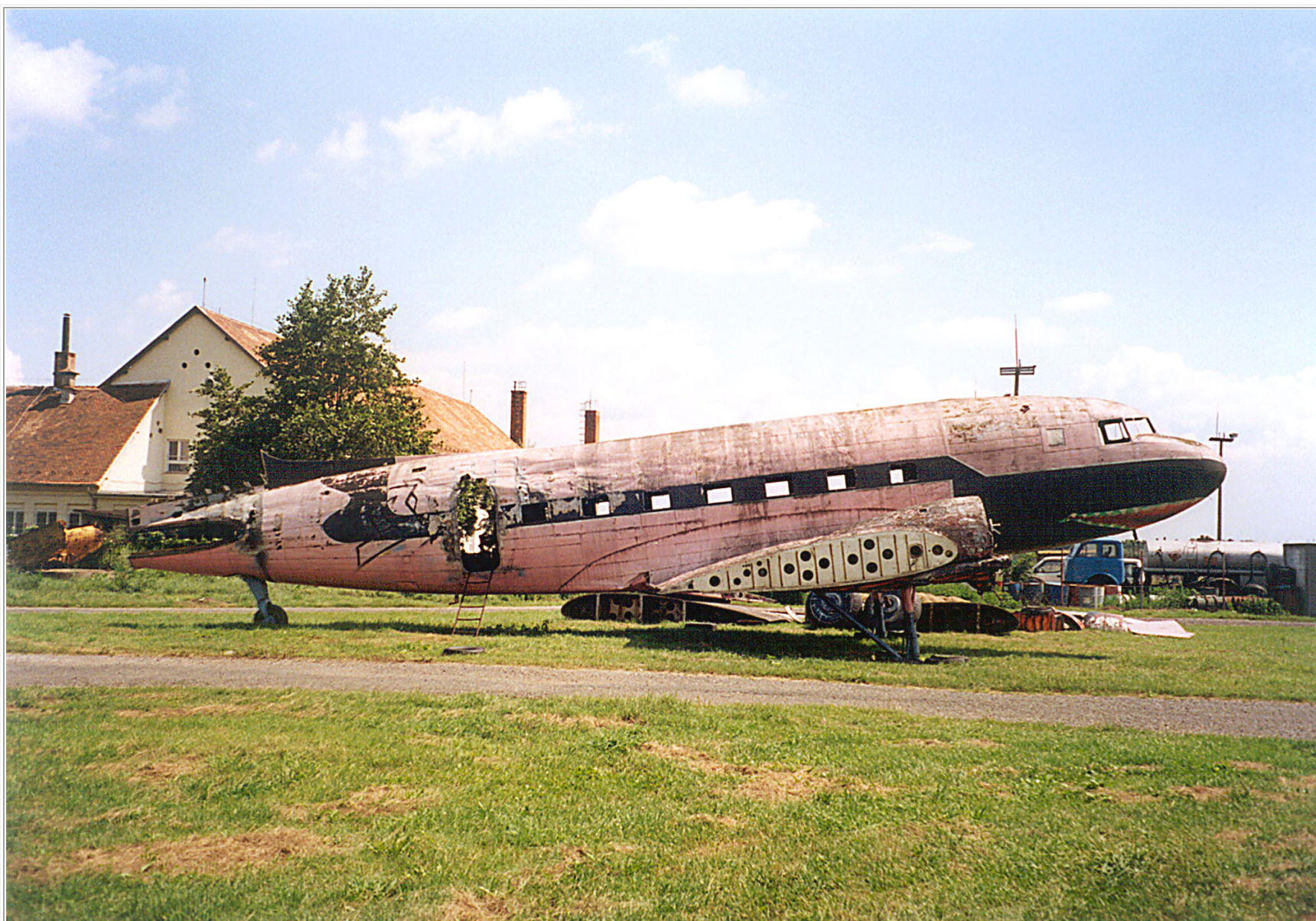
A vidámparkban felmerült gyanúm ellenőrzésére, miszerint a jobb szárnyon az U betű alatt egy másik betű is rejtőzködhet, jó alkalom kínálkozott ekkor. Egy másik betű jelenléte arra utalna, hogy a repülőgépen szárnyat cseréltek valamikor, ráadásul azt egy másik repülőgépről szerelték le. A vízszintes vezérsík rá volt ugyan téve a földre helyezett szárnyra, de még így is látni lehetett részben a kérdéses felületet. Először csak egy v-alak tűnt fel az U szárai között, ami egy betű részlete kellett legyen. Ez alapján az M, a V, az X és az Y betűk jöhettek szóba. A W betűt az U-nál jóval nagyobb szélessége miatt kizártam. Az Y betűt is kiejtettem a jelöltek közül, mert a kis v alatt függőleges szárat nem találtam. Mivel a régi betű „talpai” felismerhetőek voltak, ezért az M és az X betűk lettek a gyanúsítottak a V betűvel ellentétben. Noha először az M-nek adtam a nagyobb esélyt – látni véltem a kis v csúcsát, és ez a mellékelt fényképen is látható –, azonban már otthon, archív fényképek megtekintése után ezt mégis el kellett vetnem, mert az M betűnek olyan volt a formája, hogy nem volt csúcsa a középső v-alaknak, hanem egy széles, tompa véggel leért a betű alaponál. Ezután azt kellett megvizsgálni – már csak e fényképen –, hogy a fennmaradt egyetlen jelöltre, az X betűre utalnak-e jelek. És valóban, az U betű jobb felső sarka alól ferdén kikandikál a v-alak meghosszabbított vége, és a régi betű talpa is kifelé dől az U betű jobb alsó „sarkánál”, amint az a mellékelt fényképen is látható. A jelek az X betűre utalnak.

Ezek után a repülőgépek történeteit kellett megvizsgálni, hogy azok alapján a gépek esetleg kizárhatók-e a jelöltek közül. A HA-LIM eredetileg a Honvédség tulajdona volt, és a gyári száma végződése révén 007-esnek hívták. Ezt a repülőgépet 1952 végén adták át a polgári utasszállítás céljára HA-LIM lajstromjellel – akkor még a Maszovlet kezelésébe – az 1952. október 2-án Nyíregyházán szerencsétlenül járt HA-LIL pótlására. A zöld színű HA-LIM az 1956 februárjában történt nagyjavítása után fémszínű lett. Így érte 1957. június 9-én a balesete, amikor motorhiba miatt visszafordult a gép Ferihegyre, majd a kényszerleszállása során egy gödörbe szaladva orra állt. A repülőgépet ki kellett selejtezni, a szárnya azonban egy archív fénykép alapján túlélhette az eseményt, és talán nem dobták ki.

A HA-LIX 1957 januárjában nagyjavításon volt Ferihegyen, és 1957 márciusától üzemeltette a Malév, majd 1964. november 30-án került vissza a Honvédség kötelékébe. A lehetőség tehát mindkét jelölt esetében megvolt egy szárnycsere végrehajtására. Biztosat természetesen csak a sárkánykönyvek alapján lehetne állítani, nem elfeledve azt, hogy a szárnyak gyári számai nem mindig egyeznek meg a repülőgép gyári számával.

A HA-LIU 1957 tavaszán került a Néphadseregtől a Malévhoz, és az első polgári légi alkalmassági bizonyítványát 1957. április 26-án szerezte meg, majd a Li-2-es gépek kivonását követően, végül 1964. május 20-án adták vissza a Honvédségnek a repülőgépet.

Szárnycsereére egyébként van példa. Amikor a HA-LIG hosszúra jött egy vizsgarepülés leszállása során, majd kifutott a Budaörsi repülőtérről, fel a közeli vasúti töltésre 1948. szeptember 29-én, akkor egy fának ütközve eltörött a jobb szárnya. Ezt követően kapott egy másik szárnyat, amivel tovább repülhetett. Fényképek alapján az is valószínű, hogy a legendás HA-TSA-n is hajtottak végre szárnycsereét, amikor az AS-62-es motorokat kapott.

A HA-LIU jobb oldalnézetben. A farokfutó fordított helyzetben áll, talán azért, hogy távolabbra kerüljön a törzs a földtől a szállítás közben. A szárnyközép vastag szárnyprofiljával a felhajtó erő keletkezését oktatni lehetne... A Li-2-es repülőgép törzse áramvonalas, elnyújtott csepp alakú, a szárnyközép és a törzs csatlakozásánál nagyméretű áramvonalazó lemezzel.

**A törzs hátsó részének a jobb oldala. A vidámparki tűzben meglágyult törzsrész jól látható e közeli fényképen. A gép Budaörsre való szállítása egy lehetséges felújítás érdekében történt ugyan, de végül menthetetlennek ítélték a repülőgépet. Kár érte! Talán a Mecsek tetejére még jó lett volna dísznek, mert a pécsi vidámpark látogatói máig hiányolnak onnan egy repülőgépet. Természetesen a sérüléseket be kellett volna lemezelní.
A repülőgépbe menni pedig úgysem lehetett volna...**

A törzs bal hátsó része közelről. A tátongó lyukon kívül egy újabb, ezúttal egy mechanikus sérülés is felfedezhető a repülőgépen, mégpedig a hónaljlemez környékén. A vidámparkban eredetileg csak HA-LI jelzés volt felfestve a törzs oldalára, amiből a LI még a rózsaszínű festés ellenére is látszik. Megfigyelhetők a vezérsíkok csatlakoztatásának érdekes módjai, különösen a vízszintes vezérsík, ami a műanyag repülőgépmakettek összerakását idézi fel...

Az egykori HA-LIU-nak ekkor már csak egyetlen „járata” volt hátra. A Budaörsre vezető utolsó útját azonban már nem a levegőben, hanem közúton szállítva tette meg 2001 augusztusában. Végül, hosszú tárolást követően, 2007-ben szétbontották a repülőgépet, és mára csak az orr-rész maradt meg, Budaörsön, a Malév színeire festve. Az egykor 306-os oldalszámot viselt Li-2-es repülőgép története ezzel véget ért.

Üdvözlettel: Mészáros András